NATURVETARNA

Inspektörernas arbetsmiljö i fokus: En ohållbar situation

Kristofer Jervinge

Naturvetarna

2013-05-03

Sammanfattning

Naturvetarna har genomfört två separata enkätundersökningar, en enkät riktad till miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer och en riktad till djurskyddsinspektörer. I denna rapport jämför vi resultaten i de båda enkäterna med avseende på frågor kring arbetssituationen på den nuvarande arbetsplatsen.

Resultaten av enkäterna är slående. Djurskyddsinspektörer har en arbetsmiljö där hot är mycket vanligt förekommande. Miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer är inte utsatta för hot i lika stor utsträckning som djurskyddsinspektörer men också denna enkät visar att det är ett påtagligt problem även för dessa professioner. Våld förekommer också och även om detta inte ger slående procentuella siffror att visa upp så är det helt klart alltför vanligt förekommande även med våld för samtliga dessa professioner.

När det gäller miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer så är jävsproblematiken däremot det som är mest slående. Väldigt många av dessa inspektörer uppger att de har råkat ut för otillbörlig påverkan. Det framstår dessutom som att denna påverkan förekommer mer frekvent desto mindre kommunen är, i kommuner med mindre än 30 000 invånare är frekvensen högst. I dessa kommuner svarar mer än 67 procent *ja* på frågan ”Händer det på din nuvarande arbetsplats att andra intressen än tillsyns-/kontrolluppdraget styr din tjänsteutövning?”.

Likväl framstår de allra största kommunerna och de som anordnat tillsynen i kommunalförbund som ett ljus i mörkret. De är nöjdare med nuvarande organisering av tillsynen och uppger att de inte är utsatta för otillbörlig påverkan i lika hög utsträckning. Även om det är glädjande att det finns många myndigheter som kan hantera tillsynen bättre är det tydligt att den kommunala tillsyn som enkäten avser inte är likvärdig runtom i landet.

Kan man dra några långtgående slutsatser från dessa två enkätundersökningar? På en punkt är svaret ett givet ja och det är när det gäller problemet med hot och våld. Situationen är helt oacceptabel för båda grupperna! Här måste arbetsgivarna verkligen ta sitt ansvar. Naturvetarna kommer att följa upp denna problematik och arbeta med sina professionsföreningar för att se till att situationen blir hållbar. Vi kommer att ställa krav på arbetsgivarna att dels ha en beredskapsplan mot hot och våld på plats samt givetvis att man ska använda den aktivt. Vi kommer att driva att arbetsgivaren alltid ska anmäla hot och våld som rör arbetet och att alla inspektörer ska få ett utökat skydd i lagstiftning.

En arbetsgivare ska inte kunna hävda att ett hot på nätet per definition rör den privata sfären, som också har framkommit i denna enkätundersökning att många anställda upplever att arbetsgivare gör. Vi kommer att driva att arbetsmiljöverket tar fram material kring hur arbetsgivare bör agera när det gäller hot i bloggar, sociala medier och på nätet i allmänhet som är relaterat till en individs tjänsteutövning.

När det gäller den framtida organisationen för tillsynen är vår undersökning en tydlig indikation på att frågan måste utredas, såväl vad gäller djurskydd som miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll. Naturvetarna kräver att denna fråga tas på allvar av regeringen och utreds i ett samlat grepp förutsatt att man tycker att en rättssäker, likvärdig och resurseffektiv tillsyn är något som är viktigt i Sverige.

Enkätundersökningarnas genomförande

Under senhösten 2012 genomförde Naturvetarna två separata enkätundersökningar. En enkät riktad till miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer och en riktad till djurskyddsinspektörer. Frågorna i enkäterna fokuserade på arbetsmiljöfrågor för inspektörerna och en majoritet av frågorna var utformade på samma sätt i de båda enkäterna, medan ett par frågor i varje enkät var professionsspecifika.

När det gäller svarsfrekvensen så var det ca 74 procent av de som tillsänts enkäten som riktade sig till djurskyddsinspektörer som besvarade denna. Det ger att ca en tredjedel av alla djurskyddsinspektörer i hela Sverige har besvarat enkäten. Det kan hävdas att detta är ett för litet urval för att säga något med säkerhet, då det som sagt endast är en tredjedel av alla inspektörer i Sverige eller i absoluta tal 65 inspektörer som har besvarat enkäten. Det som talar emot detta resonemang är dock att täckningen av de som besvarade enkäten var spridd över hela Sverige. Vi anser utifrån vår analys av enkäten att dessa utgör ett representativt urval av landets djurskyddsinspektörer. Det är därför av mindre vikt med en förhållandevis låg svarsfrekvens sett till den totala populationen av djurskyddsinspektörer i Sverige.

När det gäller svarsfrekvensen på enkäten som riktade sig till miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer så var det ca 50 procent som besvarade enkäten. I absoluta tal ger det 478 stycken och detta utgör ca 25 procent av alla miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer i hela Sverige. Återigen ser spridningen av de svarande god ut, utifrån enkätens relevans för hela populationen. Även när det gäller denna enkät anser Naturvetarna utifrån vår analys att de som har besvarat enkäten utgör ett representativt urval av landets inspektörer för denna grupp.

Enkäternas resultat

Hot och våld i tjänsten

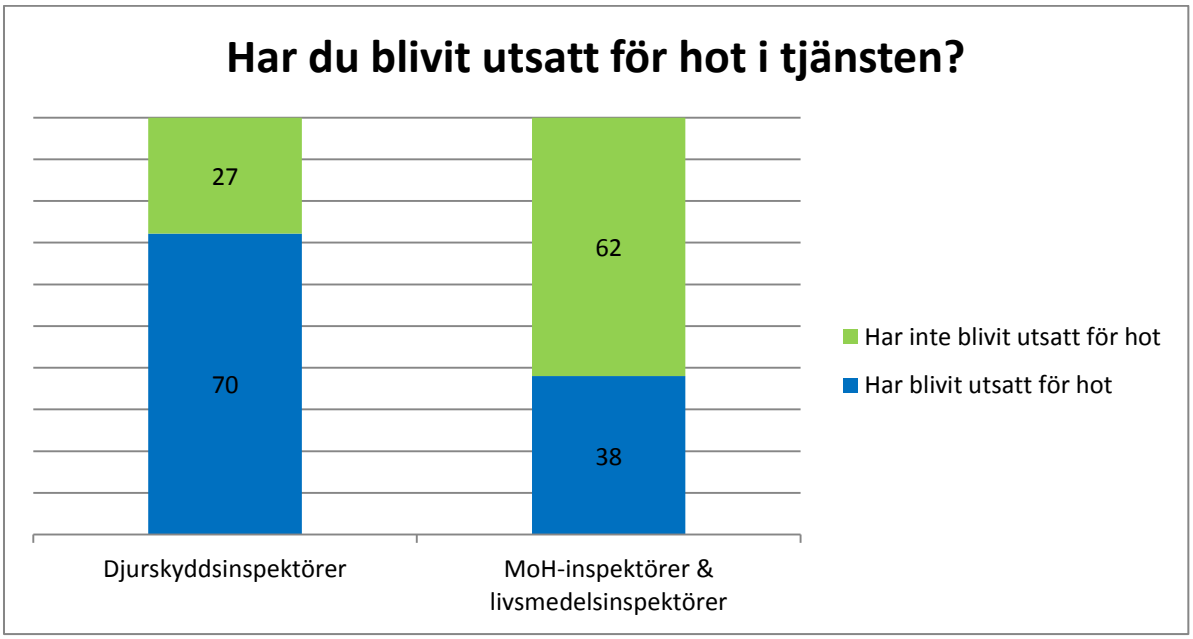

[1]

Frågorna som ställdes kring hot och våld i de två enkäterna målar som synes upp en mycket negativ bild. Det kan framstå vid en första anblick som att problemet med hot i tjänsten främst är ett problem som angår djurskyddsinspektörer då hela 70 procent har svarat att de utsatts för hot. Men värt att betänka i detta sammanhang är att 38 procent som har blivit utsatta för hot för vilken annan yrkeskår som helst skulle anses som helt oacceptabelt. Därför måste man ha i åtanke att situationen naturligtvis är katastrofal för djurskyddsinspektörer men att den även för miljö-, hälso- livsmedelsinspektörer ser väldigt illa ut.

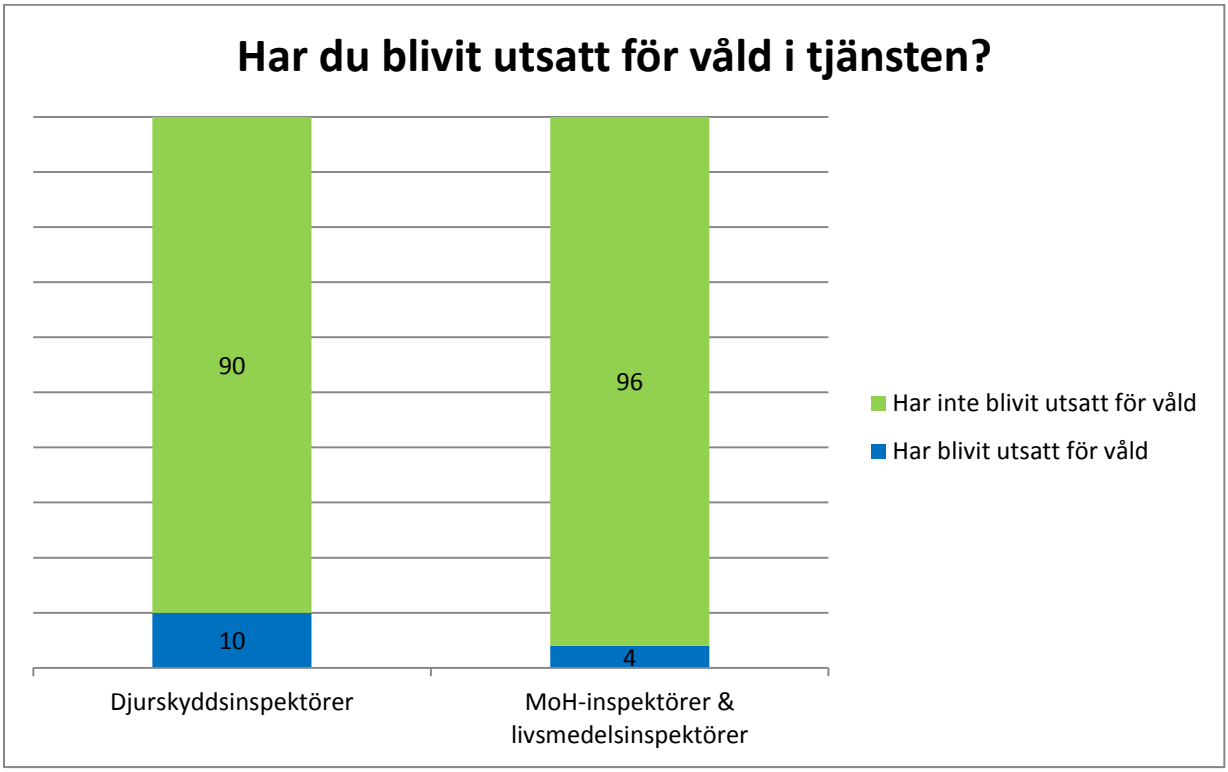

[2]

När det gäller om man har blivit utsatt för våld är dessa siffror om möjligt än mer chockerande. Var tionde djurskyddsinspektör som besvarat enkäten har alltså utsatts för våld medan siffran är ca var tjugonde för de miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer som svarat. Återigen visar dessa resultat att det är en helt oacceptabel arbetsmiljö för dessa yrkeskårer.

[1] Alla diagram i rapporten avser procentenheter även om detta inte skrivs ut för att undvika ”plottrighet” i diagrammen. Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Har du blivit utsatt för hot i din tjänsteutövning? Frågan, likt hela enkäten, avsåg den nuvarande tjänsten även om det inte specificerades i frågeställningen. Bland djurskyddsinspektörer var det 3 procent som inte ville uppge om de hade utsatts för hot eller inte.

[2] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Har du blivit utsatt för våld i din tjänsteutövning?

Beredskap mot hot och våld

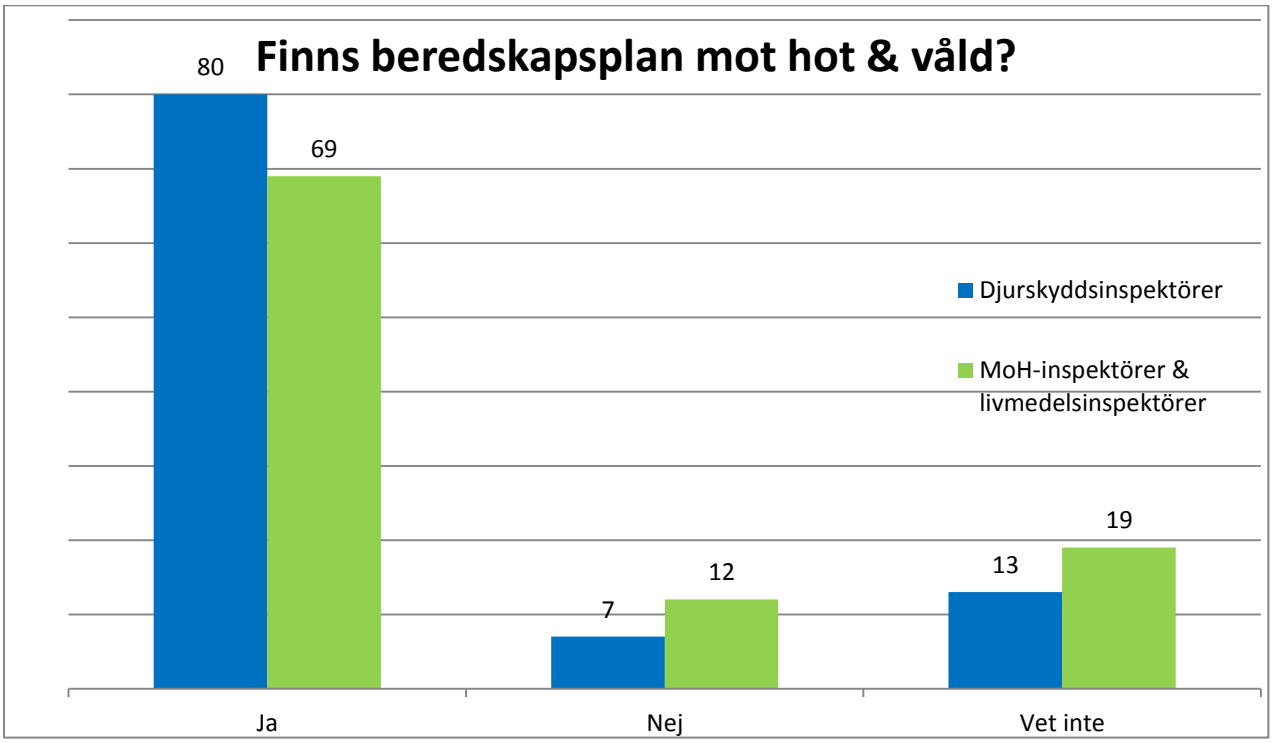

[3]

Man kan vid en första anblick tycka att det inte är underligt att det är djurskyddsinspektörer som till största del har uppgivit att de känner till om det finns en beredskapsplan mot hot och våld eller inte på den nuvarande arbetsplatsen, mot bakgrund av att de i större utsträckning utsätts för hot och våld. Detta är dock inte en korrekt tolkning av siffrorna eftersom en beredskapsplan mot hot och våld i sådana utsatta yrken som detta bevisligen handlar om är ett dokument som alla måste känna till.

Att det är hela 13 procent av djurskyddsinspektörerna och hela 19 procent av miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörerna som uppger att de inte vet om det finns en beredskapsplan är också ett rejält underbetyg till arbetsgivarna. Det som är mest uppseendeväckande är ändå självfallet att det är 12 procent av miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörerna och 7 procent av djurskyddsinspektörerna som har uppgivit att det inte finns någon beredskapsplan.

[3] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Har ni en beredskapsplan för hot och våld på din nuvarande arbetsplats?

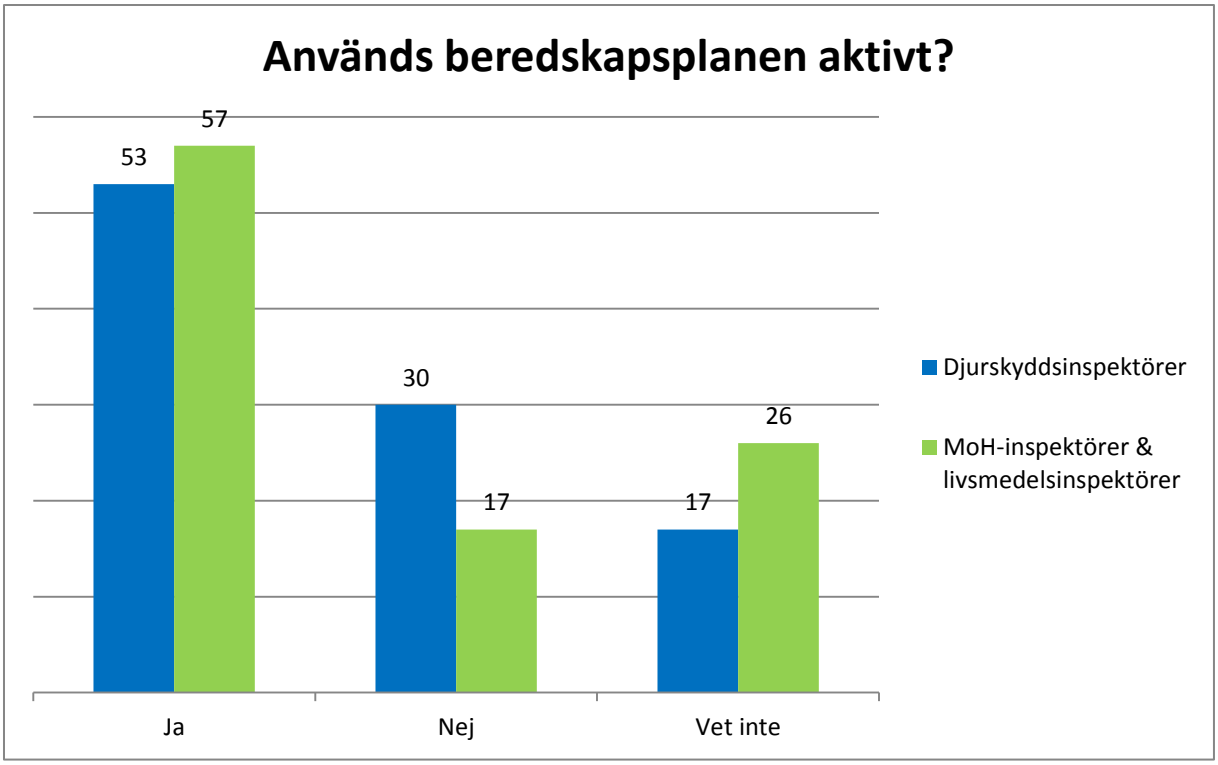

[4]

Till de som uppgivit att de kände till att det fanns en beredskapsplan mot hot och våld på arbetsplatsen ställdes också en följdfråga kring om man upplever att den används aktivt eller inte. I detta fall behövde det inte röra om den hade använts specifikt när man personligen hade varit utsatt för hot eller våld utan rent allmänt om den användes aktivt av arbetsgivaren. Att det är en större andel av miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer som har svarat *vet inte* kan i detta fall däremot förklaras av att hot och våld inte är lika frekvent förekommande ibland dessa professioner.

Mest anmärkningsvärt är annars att det faktiskt är en större andel av djurskyddsinspektörerna, som alltså utsätts för hot i stor utsträckning, som anser att beredskapsplanen inte används aktivt. Inte nog med att de har en mer utsatt arbetsmiljö och att många av de som svarat har utsatts för hot, eller bör känna någon inspektör som utsatts för hot, utan de anser även att arbetsgivarna inte arbetar aktivt med frågorna.

[4] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Du har svarat att ni har en beredskapsplan mot hot och våld på din nuvarande arbetsplats. Anser du att den används aktivt av arbetsgivaren?

Hur tillsynen fungerar

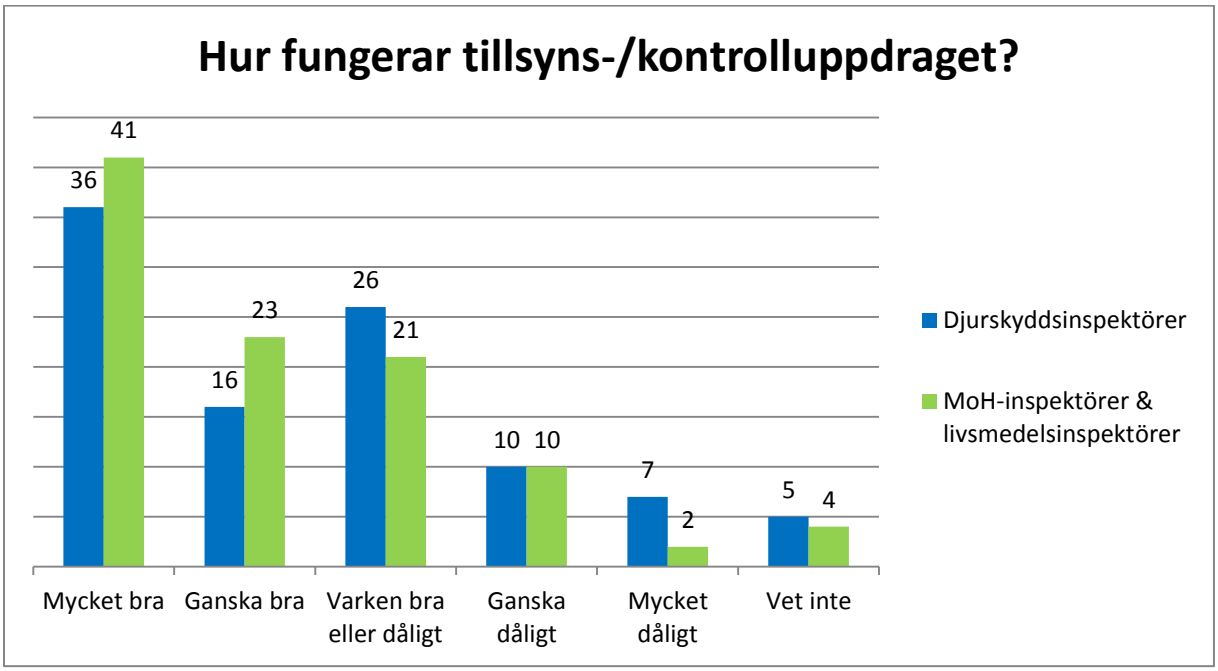

[5]

Som framgår av diagrammet ovan är det alltså en större andel av miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörerna som anser att kontrolluppdraget fungerar mycket bra eller ganska bra. Djurskyddsinspektörer å sin sida sticker ut då en högre andel anser att det fungerar mycket dåligt. Det är ändå glädjande att så pass många i de båda enkäterna ändå har svarat att de att anser att tillsynen fungerar bra relativt sett.

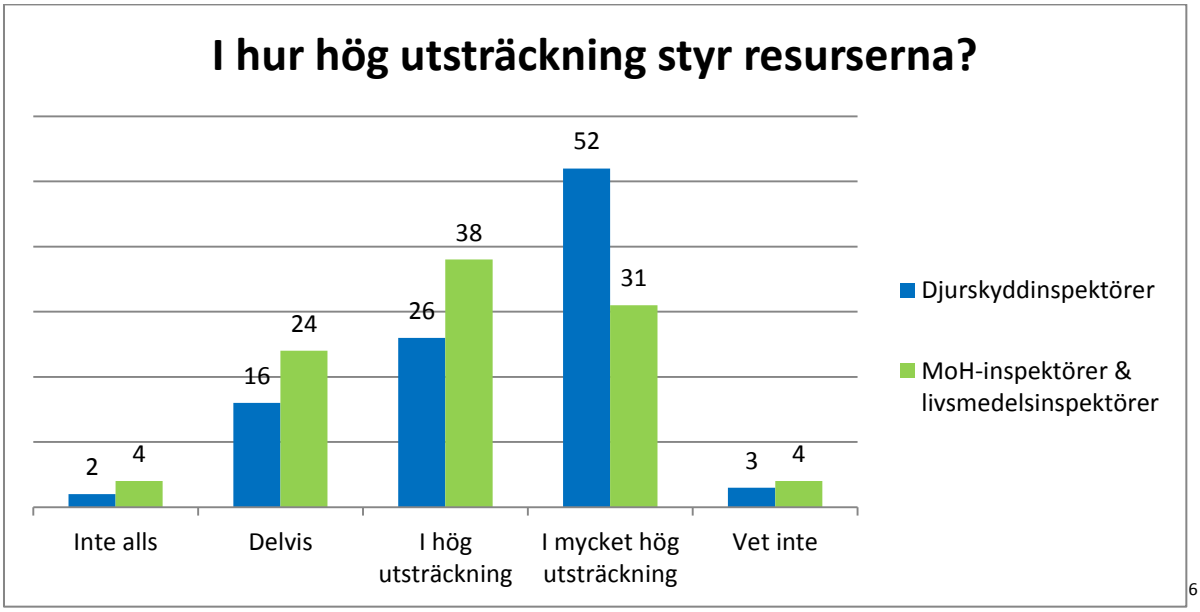

[6]

[5] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Hur tycker du i allmänhet att tillsyns-/kontrolluppdraget fungerar på din nuvarande arbetsplats (utifrån ditt tjänsteutövningsperspektiv)?

I enkäterna ställdes en fråga kring i hur hög utsträckning resurser styr nivån/frekvensen i tillsynen. Det kan tyckas som en okontroversiell fråga och som relativt givet att det skulle vara en hög andel som svarar att resurser styr i hög utsträckning. Det blir dock intressant när man tittar på den kommunala tillsynen i denna rapport då det skiljer sig väldigt mycket åt hur mycket resurser de olika myndigheterna de facto har. Den mest intressanta observationen i denna jämförelse mellan professionerna är annars att det är hela 22 procent fler av djurskyddsinspektörerna som anger att resurserna styr i mycket hög utsträckning.

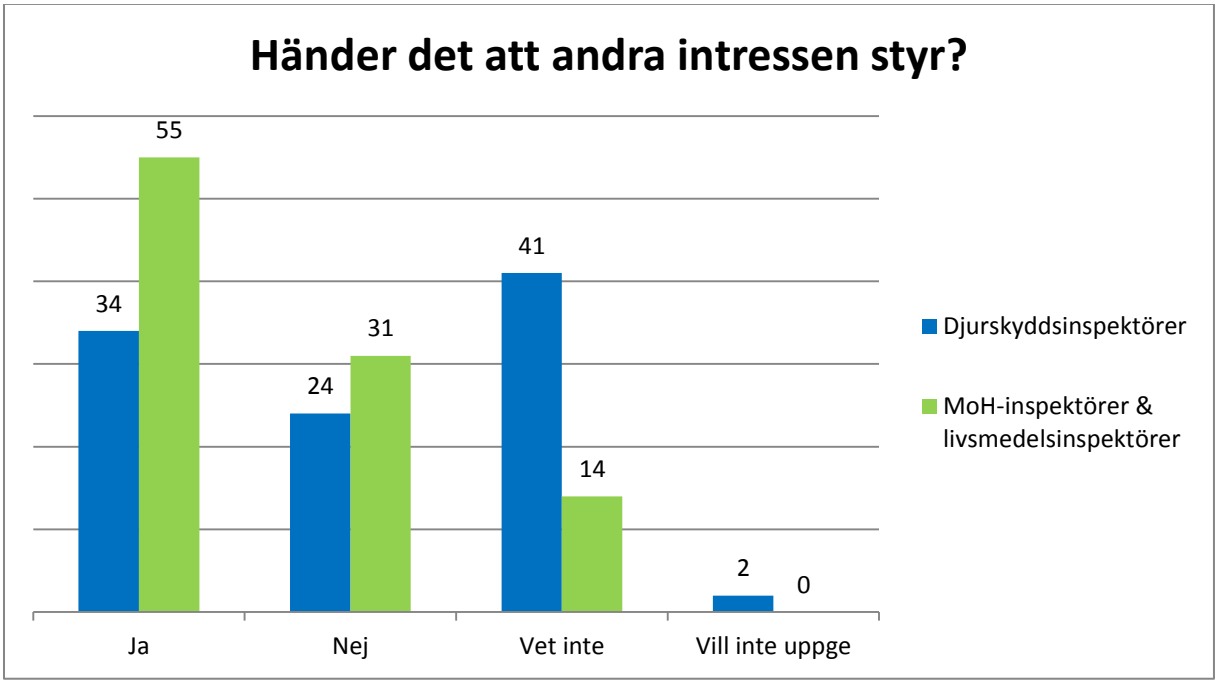

[7]

Tanken med frågan *Händer det att andra intressen styr?* var att försöka fånga in om det förekommer försök till otillbörlig påverkan men utan att färga respondenternas svar i denna riktning. Frågan följdes därför av en fråga där man fick uppge om otillbörlig påverkan förekommer förutsatt att man svarade *ja* på denna fråga. På den följande fråga svarade en del av respondenterna *nej* och en stor andel av dessa uppgav i kommentarer att det främst var resursbrist som man ansåg som ett avvikande intresse från det tillsynen bör fokusera på. Men som nästkommande avsnitt kommer att visa var det en majoritet som faktiskt avsåg otillbörlig påverkan när de svarade *ja* på om andra intressen styr tjänsteutövningen.

[6] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: I hur hög utsträckning anser du att resurserna (antal årsarbetskrafter m.m.) styr nivån/frekvensen i tillsyns-/kontrolluppdraget?
[7] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Händer det på din nuvarande arbetsplats att andra intressen än tillsyns-/kontrolluppdraget styr din tjänsteutövning?

Försök till otillbörlig påverkan kommunal tillsyn

Eftersom det skiljer sig åt på en grundläggande nivå hur kommunal verksamhet är styrd och hur länsstyrelsen är styrd, nämligen de förtroendevaldas roll i kommuner, fanns det olika svarsalternativ gällande frågan om otillbörlig påverkan i de två enkäterna.[8] Till de inom kommunal tillsyn, miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer, fanns det därför ett svarsalternativ som inte fanns till djurskyddsinspektörer och det rör politiker. Värt att hålla i åtanke är att frågan ställdes till de som svarat ja på frågan om det händer att andra intressen styr samt att detta var en flervalsfråga.

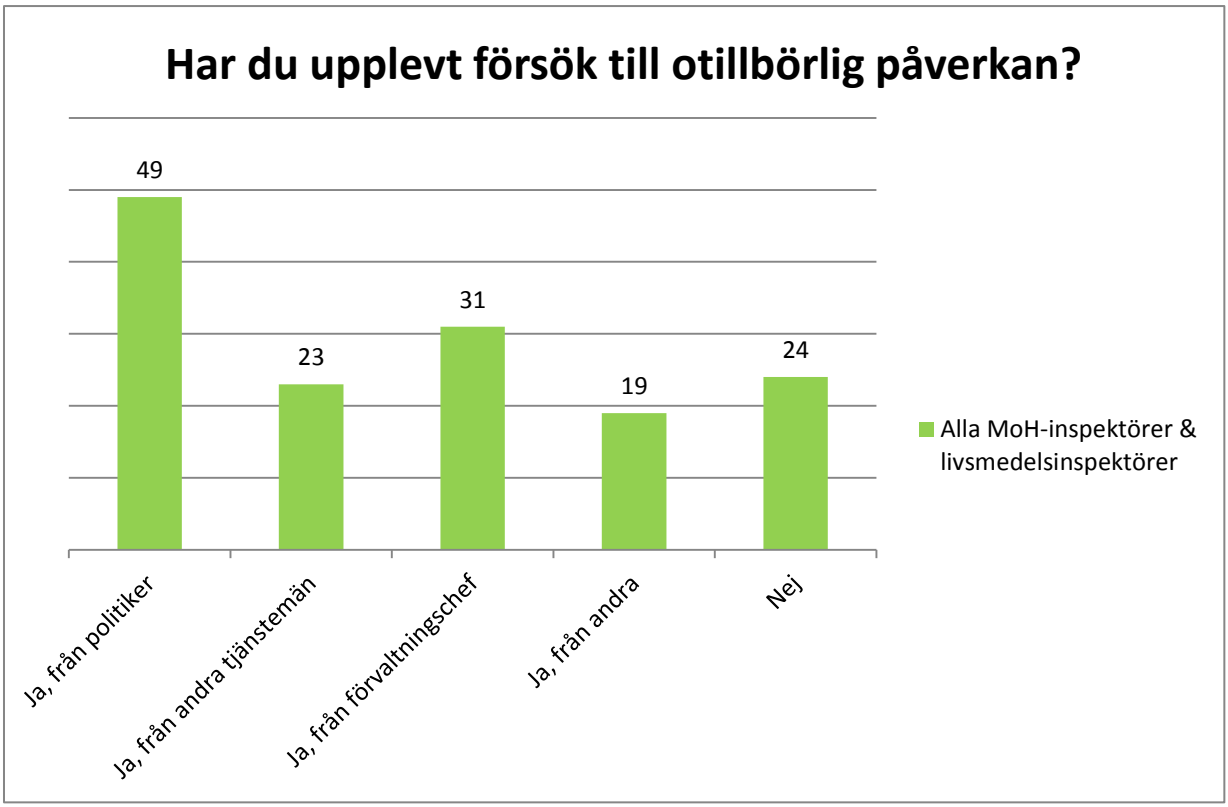

[9]

Som framgår av diagrammet ovan så är det främst försök till otillbörlig påverkan från politiker och i viss mån förvaltningschef som sticker ut. Det är alltså 49 procent som har besvarat frågan som svarar att de har blivit utsatta för försök till otillbörlig påverkan från politiker. Ser det lika ut för alla som arbetar med miljö- och hälsoskyddstillsyn och/eller livsmedelskontroll?

Olika organisationsformer inom kommunal tillsyn

I enkäten till miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer ställde vi frågor om hur tillsyns-/kontrolluppdraget är organiserat där de arbetar. En fråga ställdes först kring om man arbetar i en kommun eller i ett kommunalförbund. På denna fråga uppgav 93 procent att de arbetade i en

[8] Länsstyrelsen är en enrådighetsmyndighet med insynsråd. Insynsrådet har begränsat ansvar och ingen rätt att fatta beslut i länsstyrelsens namn utan ska vara ett stöd för landshövdingen och verksamheten.

[9] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Har du upplevt försök till otillbörlig påverkan? Med detta avses t.ex. signaler om att gå mjukare fram och inte vidta onödiga åtgärder.

kommun och de skickades vidare till en fråga om hur tillsynen var organiserad. De olika svarsalternativen var: *Egen nämnd och förvaltning för tillsyns-/kontrolluppdraget*; *Sammanslagen nämnd och förvaltning (fler ansvar än tillsyns-/kontrolluppdraget på nämnden/förvaltningen)*; *Gemensam nämnd (mellan två eller flera kommuner)* och *Annat*.

Av de som svarat *annat* är det en stor andel, ca 90 procent, som inte har uppfattat sammanslagen nämnd/förvaltning som rätt alternativ då de antingen har en sammanslagen nämnd och egen förvaltning eller vice versa. Dessa borde alltså kunna räknas in i kategorin sammanslagen nämnd/förvaltning men för att inte förvanska siffrorna har vi ändå valt att inte räkna med dessa i följande sektion. Övriga som valt alternativet *annat* arbetar i ett utskott direkt under kommunstyrelsen.

Vad de olika alternativen innebär

Nu var det alltså en del av respondenterna som missförstod de olika svarsalternativen, och vi utesluter som sagt dessa i resultaten som vi redovisar, men tanken med denna fråga var att fånga in tre huvudsakliga organisationsformer.

En egen nämnd och förvaltning är en organisationsform där en verksamhet bedrivs, tillsyn-/kontroll. En sammanslagen nämnd och/eller förvaltning är tänkt att fånga in en organisationsform där flera verksamheter bedrivs, oavsett om man har valt att ha en egen nämnd med en sammanslagen förvaltning eller vice versa. En gemensam nämnd är tänkt att fånga in när olika kommuner samverkar genom att ha en gemensam nämnd för ett verksamhetsområde, tillsyn-/kontroll i det här fallet.

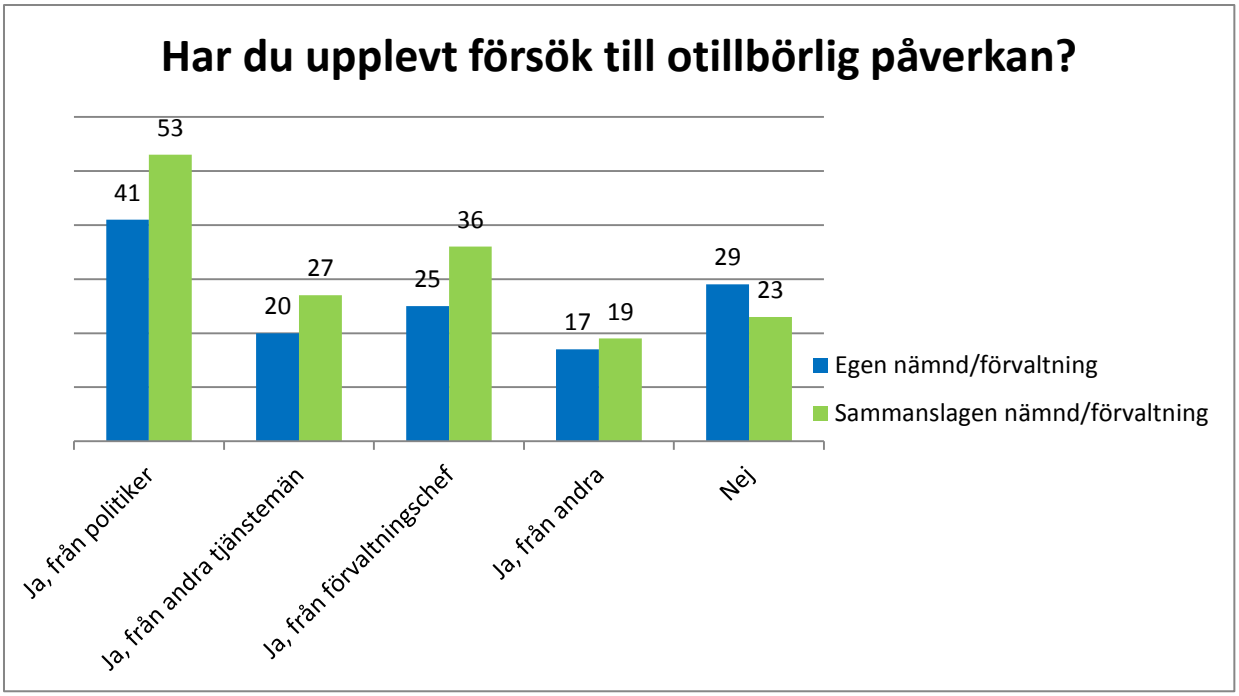

[10]

Diagrammet ovan visar hur det skiljer sig åt när det gäller försök till otillbörlig påverkan beroende på om man arbetar i egen nämnd/förvaltning med tillsyn/kontroll eller om man arbetar i en sammanslagen nämnd/förvaltning med många olika verksamheter.[11] Det är som sagt en fråga där man kan uppge flera svarsalternativ och summan av alla staplar blir således mer än 100 procent. Men två intressanta observationer som man ändå kan lyfta fram är att samtliga staplar för om man har varit utsatt för otillbörlig påverkan är högre för de som arbetar i sammanslagen nämnd/förvaltning. Även när det gäller om man inte har varit utsatt för otillbörlig påverkan så bekräftas skillnaden mellan de två organisationsformerna då de inom egen nämnd/förvaltning uppgivit *nej* i högre utsträckning.

Kommunalförbund

En organisationsform som har blivit allt vanligare på senare år inom miljö- och hälsoskyddstillsyn och/eller livsmedelskontroll är kommunalförbund. Ett kommunalförbund är en offentligrättslig form för samverkan mellan kommuner som är reglerad i kommunallagen. Kommunerna överför myndighetsutövningen till förbundet. När fler kommuner samverkar borde stordriftsfördelar uppstå, det är i alla fall oftast så resonemangen bakom bildandet av kommunalförbund låter. En annan fördel som Naturvetarna ser är att ett kommunalförbund bör få ett mer renodlat uppdrag och delvis undkommer en del av den jävsproblematik som kan finnas i kommunal tillsyn.

Endast 7 procent av de som har svarat arbetar som sagt i ett kommunalförbund men de tecknar en annorlunda bild. En högre andel anser att kontrolluppdraget fungerar mycket bra och när det gäller

[10] De två svarsalternativen Vet inte och Vill inte uppge är inte redovisade i detta diagram men fördelning för dessa var för egen nämnd/förvaltning 11 procent Vet inte och 3 procent Vill inte uppge och motsvarande siffror för gemensam nämnd/förvaltning är 7 respektive 0 procent.
[11] När det gäller om man arbetar i en gemensam nämnd mellan två kommuner eller flera kommuner så är urvalet för litet för att analysera resultatet i detalj.

frågan om andra intressen styr är relationen den omvända från totalen för den kommunala tillsynen i undersökningen. 52 procent i kommunalförbund svarar att andra intressen **inte** styr medan siffran för samtliga miljö- och hälsoskyddsinspektörer och livsmedelsinspektörer i enkäten är 31 procent. Om man räknar bort de i ett kommunalförbund i denna sammanräkning blir skillnaden än mer markant då det är 25 procent fler inom kommunalförbund som svarar att de anser att andra intressen **inte** styr tillsynen.

Har storleken någon betydelse?

För de miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer som arbetar i kommuner visar det sig att det skiljer sig mycket åt kring frågan om otillbörlig påverkan beroende på storlek. Av de som arbetar i de största kommunerna i Sverige, med ett invånarantal över 120 000 personer, uppger endast 42 procent att andra intressen än kontrolluppdraget styr. Denna siffra ökar i takt med att den uppgivna folkmängden i kommunen minskar och i de allra minsta kommunerna, med ett invånarantal under 30 000 personer, uppger 67 procent att andra intressen styr.

För de som har uppgivit att de anser att andra intressen ibland styr ser man också en skillnad när det gäller otillbörlig påverkan beroende på kommunstorleken. Det är inte ett solklart samband men det skiljer sig ändå åt på ett intressant sätt mellan de allra största/stora kommunerna jämfört med de mindre/allra minsta kommunerna. Av enkäten framstår det nämligen som att det är fler politiker som lägger sig i arbetet i de mindre och minsta kommunerna. När det gäller de allra största kommunerna ser man också att det är väldigt få som har uppgivit att de har upplevt försökt till otillbörlig påverkan från politiker och många har också svarat ett blankt *nej* på frågan.

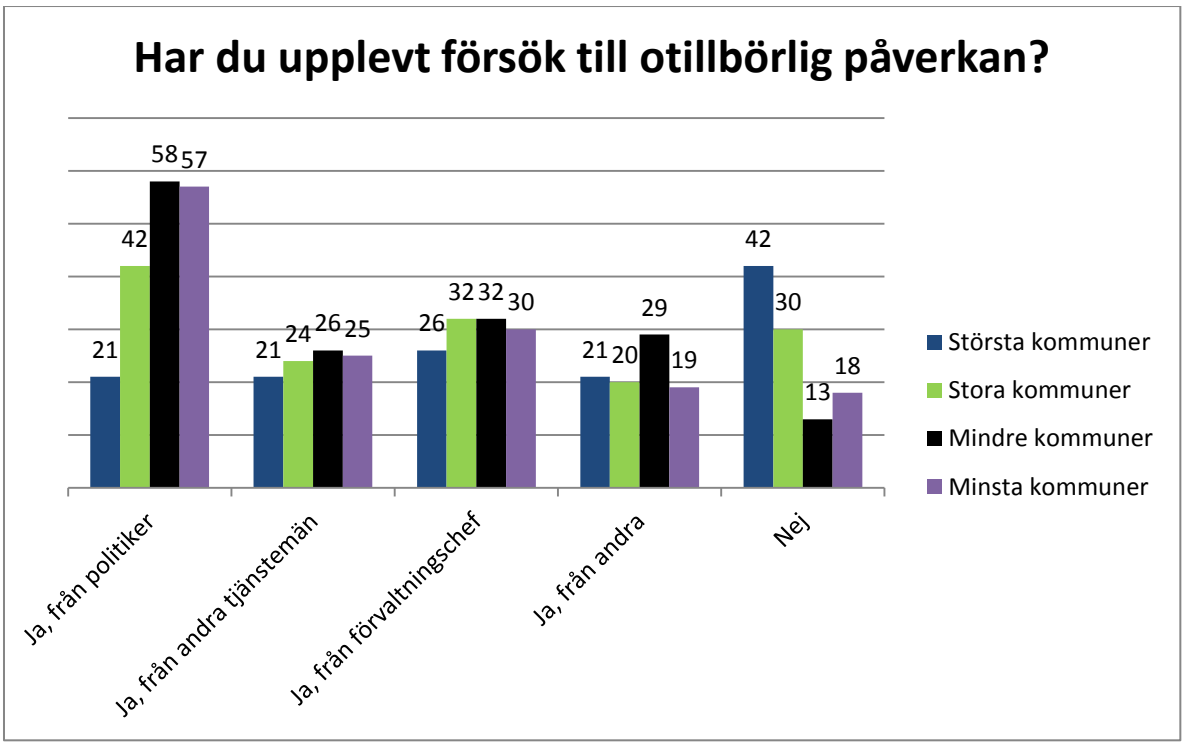

Det verkar alltså som att det finns en stor skillnad mellan hur stor jävsproblematiken är för inspektörerna inom kommunal tillsyn beroende på var de arbetar. De olika förhållandena leder till en tillsyn som inte är likvärdig runtom i landet.

Försök till otillbörlig påverkan djurskyddsinspektörer

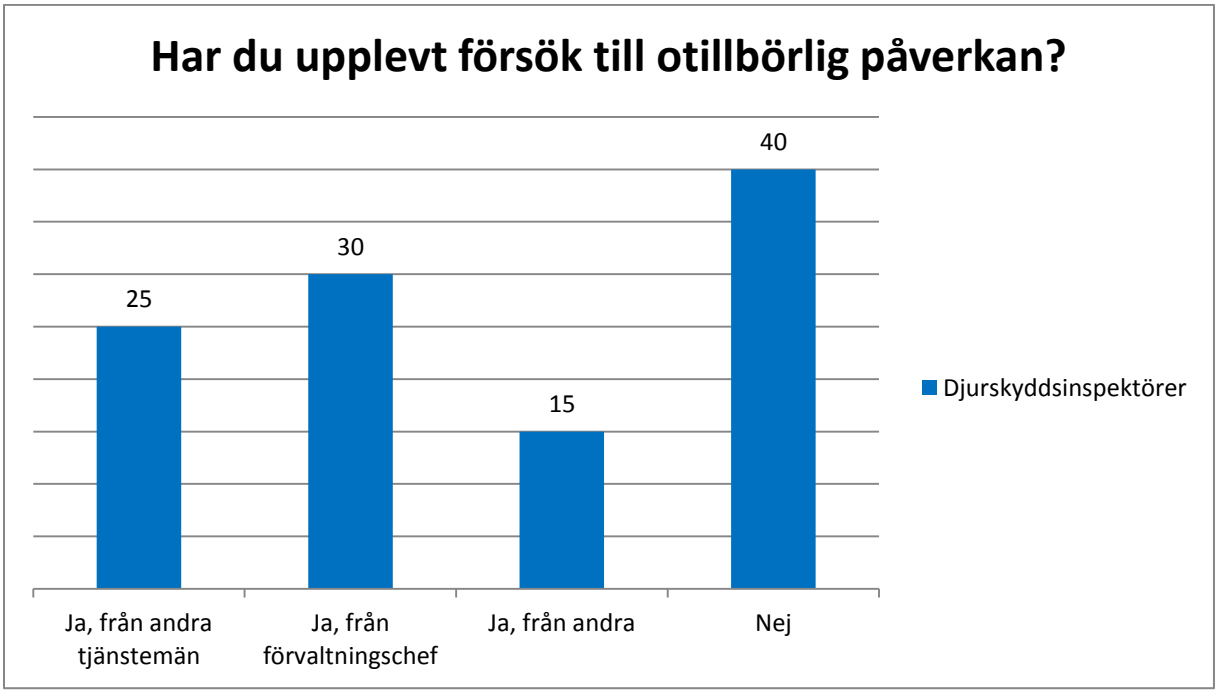

När det gäller djurskyddsinspektörer fick de som sagt inte frågan om förtroendevalda utövar otillbörlig påverkan, då detta inte är en relevant fråga för de som arbetar på länsstyrelsen. Det man kan se för djurskyddsinspektörer är att det är ungefär en lika stor andel som angivit att man har upplevt otillbörlig påverkan *från andra tjänstemän*, *förvaltningschef* och *från andra* som inom kommunal tillsyn. Däremot är det en väsentligt större andel av djurskyddsinspektörerna som svarat *nej* på frågan om otillbörlig påverkan. Jämfört med inspektörerna inom kommunal tillsyn är det hela 16 procent fler som svarat att de inte utsatts för otillbörlig påverkan. Det framstår som att jävsproblematiken inte är lika stor inom djurskyddskontrollen på länsstyrelserna, dock kvarstår faktum att detta är oacceptabelt och att det inte ska förekomma över huvud taget. Om man tittar på länsstyrelse för länsstyrelse så skiljer sig inte siffrorna åt markant utan en liknande bild tecknas som för helheten.

Vad anser man är de största svagheterna

I enkäterna ställdes frågor kring om man anser att det finns svagheter med tillsynen för professionerna i dagsläget. Som framgår av diagrammet nedan var det väldigt många som uppgav att man anser att det finns svagheter även om det procentuellt sett är fler djurskyddsinspektörer som svarat *ja* på frågan.

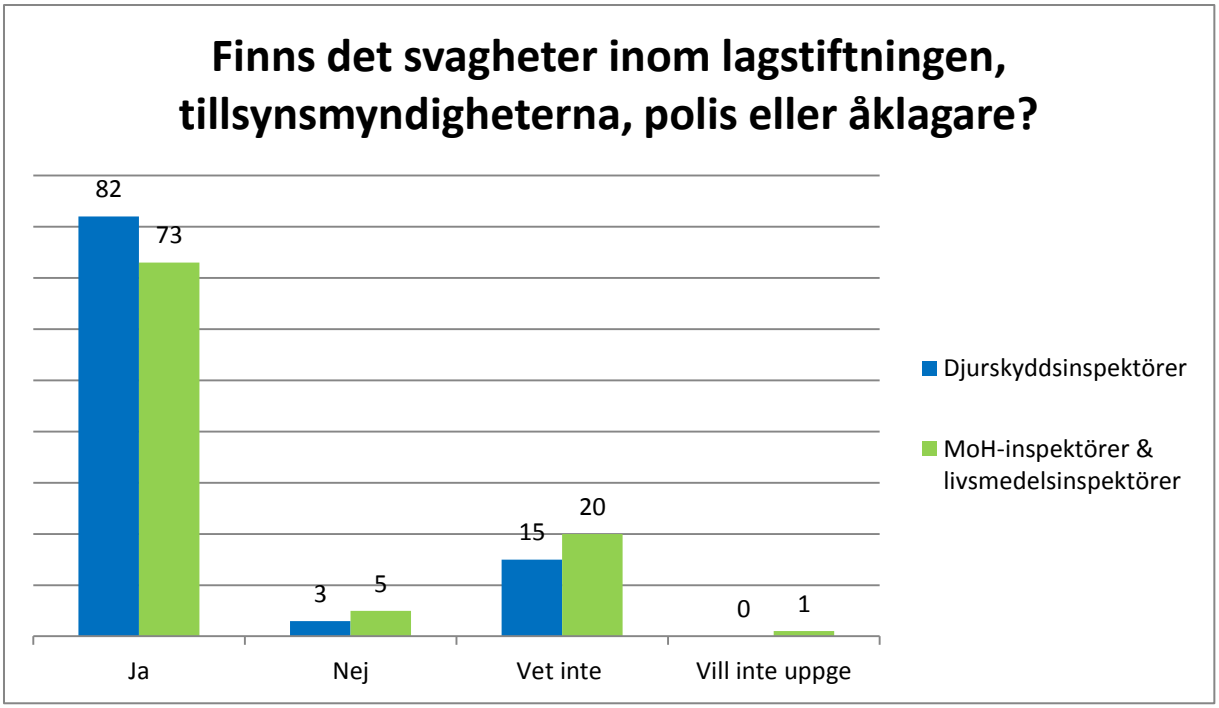

[12]

Av de som svarade *ja* på frågan fick de en följdfråga med flervalsalternativ där de fick uppge vad de anser utgör den/de svagaste länken/länkarna.

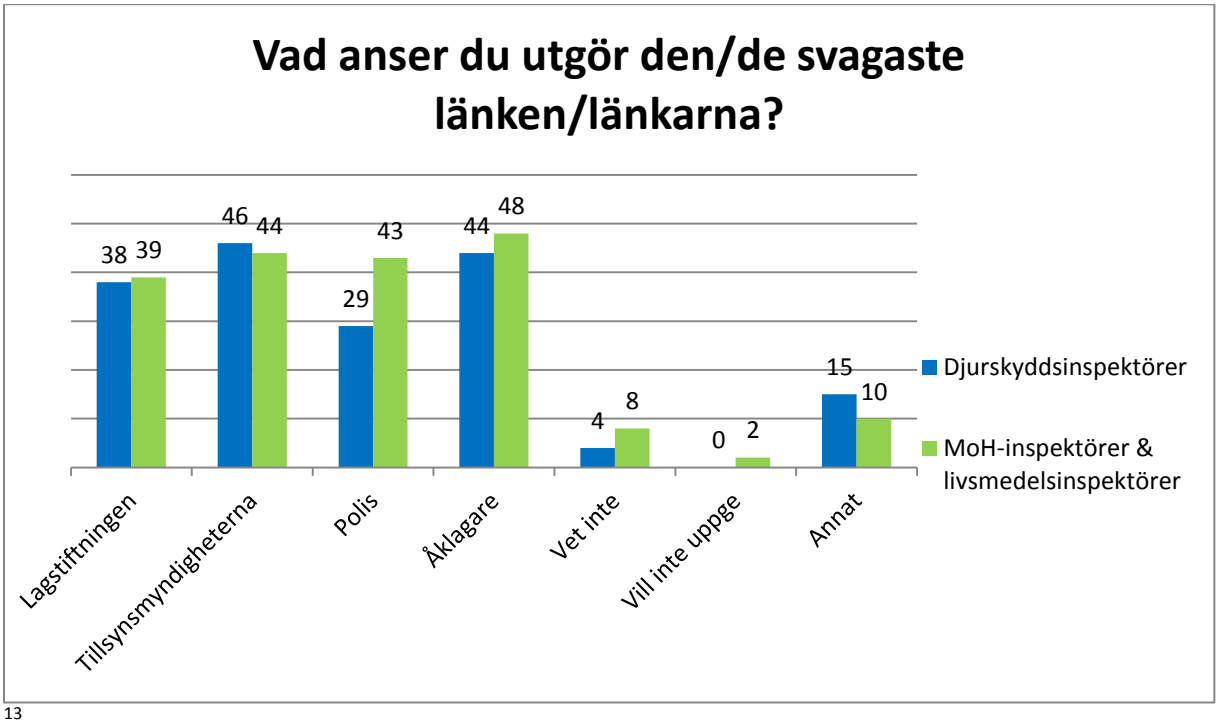

[13]

[12] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Anser du att det finns svagheter inom lagstiftningen, tillsynsmyndigheterna, polis eller åklagare? Om ja på frågan får du möjlighet att specificera närmare i nästa fråga.

[13] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Vad anser du utför den/de svagaste länken/länkarna för närvarande?

För båda grupperna sticker svarsalternativen *tillsynsmyndigheterna* och *åklagare* ut. Relativt sett var det också många som uppgav *annat* och som inte hittade det alternativ som de letade efter bland svarsalternativen. Men av dessa fanns det dock tydliga tendenser då en stor majoritet av dessa uppgav samma svar på detta öppna alternativ. Djurskyddsinspektörer uppgav att förutom de olika alternativ som var listade var *det administrativa systemet/resurser*, *veterinärer* och *Jordbruksverket* de svagaste länkarna. För inspektörer i kommuner och kommunalförbund uppgav man att de svagaste länkarna, förutom de olika alternativen, var *politiker*, *länsstyrelsen* eller *livsmedelsverket* och *resurser*. Det gemensamma draget i de olika gruppernas svar är alltså att man inte anser att det finns tillräckliga resurser för att upprätthålla en god tillsyn och att man är missnöjd med de myndigheter som finns på nästa nivå i kontrollkedjan.

Ska organisationen bestå eller inte

De som uppgav att man anser att det finns svagheter inom tillsynen i dagsläget fick också en följdfråga om huruvida man anser att tillsynen/kontrollerna bör vara organiserade på samma sätt framöver.

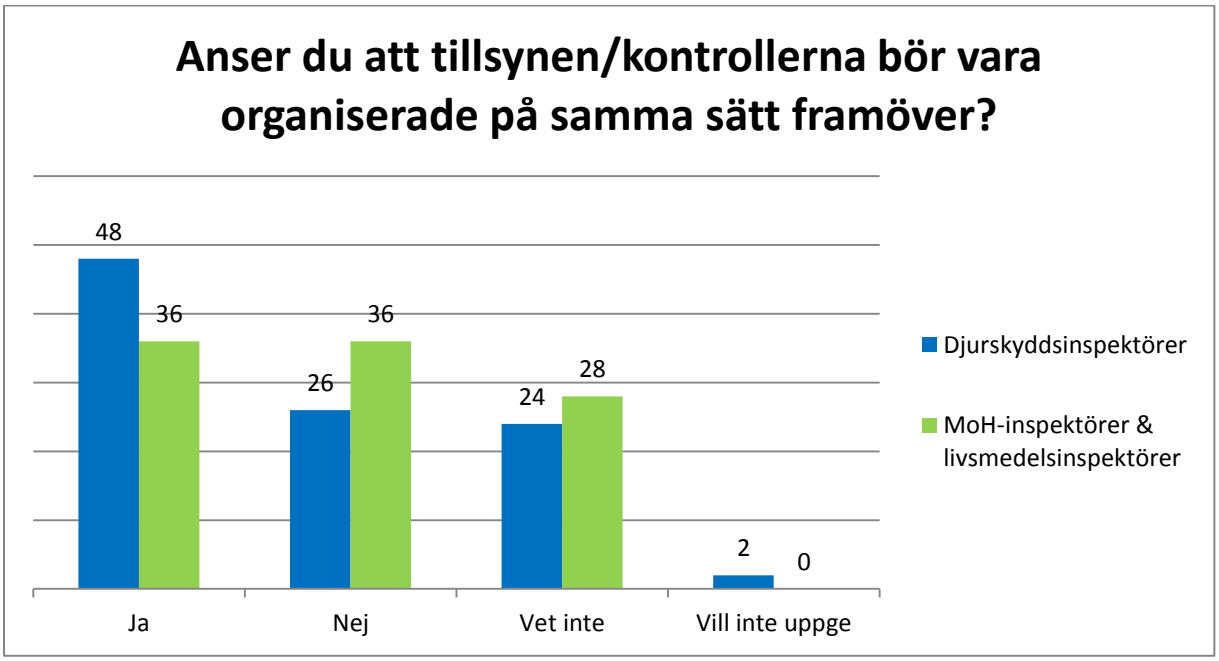

[14]

Som framgår av diagrammet ovan är det alltså en större del av djurskyddsinspektörerna som anser att man inte bör ändra på organisationen trots att man uppmärksammat en hel del problem. I tolkningen av dessa siffror är det värt att ha i åtanke att djurskyddsinspektörerna precis har genomgått en stor organisationsförändring då tillsynen flyttade från kommuner till länsstyrelsen 2009.

[14] Den exakta formuleringen av frågan i enkäten löd: Anser du att tillsynen/kontrollerna bör vara organiserade på samma sätt i nuläget även framöver? Om nej på frågan, uppge gärna på vilket sätt du anser att det bör förändras i kommentarsfältet.

Den mest intressanta observationen när det gäller denna fråga gäller annars miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörerna. Det visar sig nämligen att kommunalförbund och de största kommunerna skiljer sig åt från de andra då 45 procent av de svarande i kommunalförbund och 47 procent av inspektörer i de största kommunerna som besvarade enkäten anser att organisationen ska bestå. Jämför man det med inspektörerna i de mindre och de allra minsta kommunerna är det endast 31 procent som är emot organisationsförändringar. En markant procentuell skillnad. Samma tendens finns för de som arbetar i oklara organisationsformer för tillsynen.

Vilka förändringar man efterfrågar

På vilket sätt vill man då förändra tillsynen? Det är otroligt samstämmiga svar om hur man anser att organisationen behöver förändras. Djurskyddsinspektörer som har lämnat kommentarer lägger vikt vid *administration*, *resurser* och *fler kontroller*. Man tecknar en bild av hur det går väldigt mycket tid till en ineffektiv administration och då det finns en brist på resurser blir antalet kontroller lidande. Inspektörer i kommuner och kommunalförbund som har yttrat sig lägger istället fokus på att man efterfrågar ett *förstatligande av tillsynen*, *en organisation där politiker inte är involverade/inte tillsyn på kommunal nivå* och *resurser*.

Återigen delar de som har yttrat sig för de båda grupperna en gemensam nämnare och det är att man är väldigt missnöjd med hur det ser ut med resurserna. När det gäller miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer skiljer sig de största kommunerna och kommunalförbunden åt även här då resurser inte lyfts fram som ett problem.

Avslutande diskussion om resultaten

Kan man dra några långtgående slutsatser från dessa två enkätundersökningar? På en punkt anser Naturvetarna att man kan svara ja och det är när det gäller problemet med hot och våld för dessa två grupper. Situationen är helt oacceptabel! Här måste arbetsgivarna verkligen ta sitt ansvar och se till att man arbetar aktivt med dessa frågor. Naturvetarna kommer att följa upp denna problematik och arbeta med professionsföreningarna i förbundet, Djurskyddsinspektörernas riksförbund (DIRF) och Miljö- och hälsoskyddsektionen (MoH), för att se till att situationen blir hållbar. När det gäller den framtida organisationen för tillsynen är vår undersökning en tydlig indikation på att frågan måste utredas, såväl vad gäller djurskydd som vad det gäller miljö- och hälsoskydd och livsmedelskontroll.

Naturvetarnas arbete med frågan om hot och våld framöver

Naturvetarna kommer att ställa krav på arbetsgivarna att dels ha en beredskapsplan mot hot och våld på plats samt givetvis att man ska använda den aktivt. Vi kommer att driva att arbetsgivaren alltid ska anmäla hot och våld som rör arbetet. Detta gäller även hot som sker i bloggar, i sociala medier och på nätet i allmänhet som är arbetsrelaterade, där visst resonemang har förts i media att den anställde ska anmäla sådant själv även om det är arbetsrelaterat.

I kommentarerna i enkäterna och i andra diskussioner med Naturvetarnas inspektörer framkommer att hot i bloggar och uthängande av såväl inspektörer som deras familjer på nätet är alltför vanlig

förekommande. Detta rör även inspektörer som har sekretessmarkering hos Skatteverket då de tidigare har utsatts för allvarliga hot. Det finns nätverk, främst kring frågor som rör djurskydd, som aktivt arbetar på nätet för att kartlägga och hänga ut inspektörer. En arbetsgivare ska inte kunna hävda att ett hot på nätet per definition rör den privata sfären, som också har framkommit i denna enkätundersökning att många anställda upplever att arbetsgivare gör. Vi kommer att driva att arbetsmiljöverket tar fram material kring hur arbetsgivare bör agera när det gäller hot i bloggar, sociala medier och på nätet i allmänhet som är relaterat till en individs tjänsteutövning.

Den 1 december 2012, efter enkätens genomförande, gjordes en ändring i offentlighets- och sekretessförordningen gällande djurskyddsinspektörer: ” 10 § 2 Sekretess gäller i personaladministrativ verksamhet hos följande myndigheter, för uppgift om en enskilds bostadsadress, hemtelefonnummer, personnummer och andra jämförbara uppgifter avseende personalen, uppgift i form av fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort samt uppgift om närstående till personalen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till honom eller henne lider men: - **Länsstyrelserna, när det gäller personal i verksamhet som rör handläggning av djurskydds- och rovdjursfrågor samt i verksamhet som rör offentlig kontroll av djurskyddsfrågor.”**

Djurskyddsinspektörer har alltså fått ett utökat skydd men det är inte tillräckligt enligt Naturvetarnas förmenande, inte minst mot bakgrund av att personer med skyddade uppgifter i dagsläget hängs ut på nätet, och värre än så nämns inte miljö-, hälso- och livsmedelsinspektörer. Naturvetarna kommer tillsammans med våra professionsföreningar att arbeta för i första hand att alla inspektörer omfattas av detta skydd men även att skyddet utökas. Poliser är en grupp som har väldigt långtgående skydd när det gäller utredningar och det finns egentligen ingen orsak till att ett sådant skydd inte skulle kunna omfatta även andra yrkeskårer i samhället.

Våra medlemmar har erfarenhet av att samma individer eller samma kriminella grupper som dyker upp i ärenden hos socialtjänst eller polis även dyker upp i ärenden kring djurskydd, hälsoskydd, livsmedelskontroll och miljöskydd. Det kan till exempel vara familjer i kris som även har djur, kiosker som säljer smuggelcigaretter, restauranger som drivs med papperslös arbetskraft eller narkotikamissbrukare som eldar kablar för att finansiera sitt missbruk med mera. Det är heller inte ovanligt att åklagare väljer att lägga ner förundersökningar om t.ex. miljöbrott eller liknande efter att polisen upptäckt grövre brott under förundersökningen. Det skydd som utredare hos polisen har i sitt arbete borde därför med all rimlighet även omfatta inspektörerna som omnämns i denna rapport.

Naturvetarnas arbete med frågor kring organisering framöver

När det gäller att dra några långtgående slutsatser kring hur tillsynen ska organiseras väljer Naturvetarna i det här läget att inte göra detta. För djurskyddsinspektörer har de nyligen genomgått en organisationsförändring och som fackförbund vill inte Naturvetarna se någon framhastad lösning som när tillsynen gick över till länsstyrelsen.

När det gäller den kommunala tillsynen talar siffrorna egentligen för sig själva men då vissa av våra medlemmar har känt sig påhoppade i andra sammanhang väljer Naturvetarna helt enkelt att konstatera att tillsynen ser väldigt olika ut runtom i Sverige. Naturligtvis är detta väldigt problematiskt och det handlar självfallet inte om kompetensen hos våra medlemmar! Naturvetarnas medlemmar är mycket kompetenta men visst gör det skillnad om man arbetar i en dysfunktionell eller i en funktionell organisation.

Har vi en likvärdig tillsyn i Sverige när det gäller den kommunala tillsynen som respondenterna arbetar med? Svaret på denna fråga förefaller vara ett tydligt nej. Vår enkätundersökning ger stöd för att tillsynen verkar fungera bättre i större kommuner och i kommunalförbund medan den uppvisar stora brister i mindre kommuner. Det har också stor skillnad i kommuner om tillsynen är organiserad i en egen nämnd/förvaltning för kontrolluppdraget eller inte. Med en sådan jävsproblematik som tecknas och ett stort fokus på resursbrist framstår det som att många av våra medlemmar i mindre kommuner och i kommuner med oklara organisationsformer för tillsynen har en väldigt problematisk arbetssituation. När det gäller djurskyddet å andra sidan må det väl vara så att tillsynen är mer enhetlig över hela landet numera men antalet kontroller och resurserna är ett påtagligt problem som tecknas i enkätsvaren. Återigen så har det ingenting att göra med kompetensen hos Naturvetarnas medlemmar.

Naturvetarna anser att dessa frågor ska tas på allvar och utredas ordentligt. Ingen vinner på att vi sitter still i båten även om de av våra medlemmar som arbetar i väl fungerande organisationer har litet personligen att vinna. Det vore oansvarigt av Naturvetarna som fackförbund att inte adressera problemen som många av våra medlemmar i mindre kommuner och i oklara organisationsformer för tillsynen runtom i Sverige brottas med. Möjligtvis kan man tänka sig lösningar där man förstatligar tillsynen i en renodlad tillsynsmyndighet, således inte i länsstyrelsens regi, men samtidigt delegerar tillsyn till organisationer som kan hantera den, likt de största kommunerna och kommunalförbunden?

Vår undersökning är en tydlig indikation på att frågan måste utredas. Hur kan man se till att den kommunala tillsynen blir likvärdig och fri från jävsproblematik i hela Sverige? Hur kan man se till att tillsynen som behandlas i rapporten, alltså såväl djurskydd, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll, får tillräckliga resurser? Naturvetarna kräver att denna fråga tas på allvar av regeringen förutsatt att man tycker att en rättssäker och likvärdig tillsyn är något som är viktigt. Eftersom djurskyddet ingår i livsmedelskedjan och då resursfrågan är ett genomgående problem bör även denna tillsyn ingå i en offentlig utredning om frågan. Det är den enda framkomliga vägen i nuläget och Naturvetarna kommer att arbeta för att en utredning tillsätts snarast!